

2. Гражданская война на Украине: Сборник документов и материалов. – Т.1. – К., 1967.
3. Крах германской оккупации на Украине (по документам оккупантов). – М., 1936.
4. Кулинич І. М., Кривець Н. В. Мумм фон Шварценштайн // Енциклопедія історії. – Т.7: Мл–О. – К.: Наук. думка, 2010.
5. Нова Рада. – 1918. – №91. – 4 червня (22 травня).
6. Федюшин О. Украинская революция. 1917–1918. – М.: ЗАО Центрполиграф, 2007.
7. ЦДАВО України. – Ф.2592. – Оп.1. – Спр.65. – Арк.84–85зв.
8. Там само. – Ф.4547. – Оп.1. – Спр.2. – Арк.133–135.
9. Hahn P. Alfons Mumm von Schwarzenstein: diplomat, Photograph & anders als die Anderen. – Badenweiler: Oase Verlag, 2012.

References

1. Hai–Nyzhnyk P. Ukrainka dyplomatiya i mizhnarodna finansova polityka uradyiv Tsentralnoi Rady, Ukrainskoi Derzhavy (Hetmanatu) ta Dyrektorii UNR (1917–1922 rr.). – К.: Duliby, 2016.
2. Grazhdanskaya voyna na Ukraine: Sbornik documentov i materialov. – Т.1. – К., 1967.
3. Krakh germanskoi occupatsii na Ukraine (po documentakh occupantov). – М., 1936.
4. Kulynich I. M., Kryvets N. V. Mumm von Shvartsenshtain // Entsiklopediya istorii. – Т.7: Мл–О. – К.: Nauk. dumka, 2010.
5. Nova Rada. – 1918. – №91. – 4 chervnya (22 travnya).
6. Fedyshyn O. Ukrainskaya revolyutsiya. 1917–1918. – М.: ZAO Tsentrpoligraph, 2007.
7. TSDAVO Ukrainy. – F.2592. – Op.1. – Spr.65. – Ark.84–85zv.
8. Tam samo. – F.4547. – Op.1. – Spr.2. – Ark.133–135.
9. Hahn P. Alfons Mumm von Schwarzenstein: diplomat, Photograph & anders als die Anderen. – Badenweiler: Oase Verlag, 2012.

Hai–Nyzhnyk P. P., Doctor of Historical Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Sciences, Head of the Department of Historical Studies at the Research Institute of Ukrainian Studies (Ukraine, Kyiv), Hai–Nyzhnyk@ukr.net

Alphonse von Mumm – Diplomat and Ambassador of Germany in Ukraine: A Short Life Chronicle (1859–1924)

The life path of the German lawyer and diplomat A. Von Mumm is researched. The chronicle of his career as the ambassador of the German Empire in the countries of Europe, North America and Asia, including the post of Ambassador to the Ukrainian People's Republic and the Ukrainian State in 1918, is highlighted.

Keywords: Mumm, diplomacy, international relations, Ukrainian–German relations.

* * *

УДК 37.014.6(091)(477)

Лаврут О. О.,

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії, суспільно–гуманітарних
дисциплін та методики їх викладання, Донецький
обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
(Україна, Слов'янськ), lavrut.olga@gmail.com

Якість навчальної діяльності учнів шкіл УРСР у другій половині 1950–х років

Стаття написана на основі вивчення нормативно–правового забезпечення проблеми, спираючись на урядовий часопис «Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти УРСР» за другу половину 1950–х років. Метою статті є аналіз якості навчання учнів загальноосвітніх шкіл Української РСР в зазначений період. Передумовами цього стали навчально–методичне і матеріальне забезпечення освітніх установ. Підготовка педагогів, їх навантаження та учнів також були важливими. У кінці навчального року учні складали іспити з різних предметів. Їх перелік міг змінюватись в залежності від навчальних планів та програм. Оцінки дітей не завжди відповідали якості знань. Траплялись випадки неправильного оцінювання учнів. Недивно, що вони, вступаючи до вищих навчальних закладів, мали невисокі показники в навчанні.

Ключові слова: УРСР, освіта, учні, вчителі, навчання, іспити, діяльність, школа, вищий навчальний заклад, викладання.

Навчальна діяльність учнів складається із урочної та позаурочної діяльності. Тут діти отримують знання, розвивають власні здібності, формуються і розвиваються як особистості. Результатом навчальної діяльності є складання іспитів, які демонструють якість засвоєних знань, умінь та навичок. Як це відбувалося у другій половині 1950–х років розглянемо нижче. Увага до цього періоду обумовлюється трансформаціями, які відбувались. Цей матеріал можна використовувати в процесі вивчення вітчизняної історії та розвитку освіти; практичне – в діяльності сучасних шкіл. Питання вивчали дослідники з різних позицій. Перші – розглядали проблему розвитку освіти в зазначений період [1; 2, с. 79–86; 3]. Другі – власне навчальний процес та його складові [4, с. 48–54]. Вони акцентували і на підготовці педагогічних кадрів, що здійснювали педагогічні інститути після ліквідації учительських. У них навчались як за стаціонарною (денною) формою, так і за заочною, причому за останньою – більше. Відбулися зміни і в процесі підготовки майбутніх учителів. Автори писали про технологічний підхід в українській педагогічній науці та освіті в зазначений період [5, с. 31–34]. Третя група досліджень присвячена висвітленню соціальним аспектам [6; 7; 8].

Проте деякі аспекти залишились поза увагою дослідників, тому звернемо свою увагу на вивчення питання іспитів учнів шкіл УРСР зазначеного періоду. Задля цього необхідно вивчити історіографію та джерельну базу дослідження; нормативно–правове забезпечення проблеми; реальну картину складання іспитів; причини цього та окреслення подальшої перспективи дослідження. Джерелами до написання стали «Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти УРСР» зазначеного періоду, які дозволили вивчити питання нормативного забезпечення проблеми, проаналізувати причинно–наслідкові зв'язки навчальної діяльності та якості освітньої підготовки учнів – майбутніх студентів вищих навчальних закладів (далі – в.н.з.).

Комуністична партія СРСР та Комуністична партія УРСР ставили перед радянською школою певні завдання. Виконавцями цього були безпосередньо ті, котрі перебували там – працювали та навчались. «Соціалістична держава дає нам все необхідне для успішного здійснення загальної середньої освіти. Рік у рік поліпшуються умови роботи шкіл. Учителі і всі працівники народної освіти відповідають за піклування Комуністичної партії і Радянського уряду про школу новими зусиллями в боротьбі за її певне зростання... Комуністична партія... в усій своїй історичній діяльності по будівництву комунізму керується великими ідеями марксизму–ленінізму і спирається на невичерпну активність та ініціативу найширших мас трудящих» [9, с. 3–10].

Навчальна діяльність учнів залишалася головною у школі. Її наслідками стало складання іспитів на атестат зрілості. Наказ заступника Міністра освіти УРСР П. Миргородського «Про перевідні і випускні екзаменати та екзаменати на атестат зрілості в школах УРСР в 1956 р.» №160 від 10 квітня 1956 р. зобов'язав завідувачів обласними, міськими і районними відділами народної освіти, директорів і завідувачів школами під час підготовки й проведення екзаменів у школах керуватись

«Положенням та Інструкцією про перевідні і випускні екзаменати в початковій, семирічній і середніх школах та екзаменати на атестат зрілості» (видання 1955 р.). Навчальні заняття у 1 – 9 класах зобов'язали закінчити 25 травня, у 10 – 22 травня. Перевідні та випускні екзаменати мали починати 28 травня. Екзаменати в школах з українською, молдавською, угорською мовами навчання необхідно було завершити у такі терміни: у 4 класах – 2 червня, у 5 – 4 червня, у 6 – 6 червня, у 7 – 12 червня, у 8 – 8 червня, у 9 – 14 червня, в 10 класах – 25 червня відповідно. У школах з російською мовою: у 4 класах – 31 травня, у 5 – 1 червня, у 6 – 4 червня, у 7 – 7 червня, у 8 – 5 червня, у 9 – 11 червня, в 10 класах – 20 червня відповідно.

Письмові іспити в загальноосвітніх школах необхідно було провести у такі дні: у 4 класах – з рідної мови – 28 травня, з арифметики – 31 травня, з російської мови в школах з неросійською мовою навчання – 2 червня; у 5 – з рідної мови – 1 червня, з російської мови в школах з неросійською мовою навчання – 4 червня; у 6 – з арифметики – 28 травня, з рідної мови – 31 травня, з російської мови в школах з неросійською мовою навчання – 6 червня; у 7 – з рідної мови – 28 травня, алгебри – 4 червня, з російської мови в школах з неросійською мовою навчання – 9 червня; у 8 – з рідної літератури – 29 травня, з алгебри – 1 червня, з російської літератури в школах з неросійською мовою навчання – 9 червня; у 9 – з рідної літератури – 7 червня, з алгебри – 31 травня, з російської літератури в школах з неросійською мовою навчання – 11 червня; у 10 класах – з рідної літератури – 28 травня, з геометрії з тригонометрією – 4 червня, з російської літератури в школах з неросійською мовою навчання – 14 червня. У школах робітничої молоді та заочних середніх школах перевідні і випускні екзаменати на атестат зрілості проводили в ті ж терміни, які визначені для загальноосвітніх шкіл. Екзаменати на атестат зрілості з історії СРСР в 1956 р. у десятому класі не проводили. У середніх школах з виробничим навчанням перевідні екзаменати у 8 – 9 класах проводили на загальних підставах. У школах з молдавською мовою навчання екзаменати проводили за білетами і текстами Міністерства освіти Молдавської РСР. Завідувачі Чернівецьким, Одеським, Кіровоградським, Закарпатським облВНО мали подати заявки до Міністерства освіти Молдавської РСР на потрібну кількість екзаменаційної документації та забезпечити нею школи з молдавською мовою [10, с. 18–19].

Управління шкіл проводило перевірку цього. Так, воно здійснило перевірку письмових робіт учнів середньої школи №112 м. Києва, прийшовши до висновку про допущення екзаменаційною комісією масового списування робіт: із 67 робіт з математики виявили списування у 25; 8 учнів розв'язували задачу за іншою умовою, ніж запропоновано, частина учнів виконала роботи лише на чернетках. Більшість учнів виявила невміння розв'язувати задачі, давати необхідні обґрунтування, робити правильні логічні висновки, допускала грубі помилки в термінології. Багато учнів не навчилися користуватись таблицями логарифмів, округлювати числа. Рисунок до умов задачі побудували неправильно і неохайно. «Учні не приучені чітко закінчувати роботу, писати відповідь на запитання, поставлене в умові задачі, пов'язувати загальну відповідь із значеннями параметрів, даними для обчислення.

Екзаменаційна комісія не відмітила багатьох помилок та недоліків у роботах учнів, допустила лібералізм та оковамилювання. Вона оцінила на «5» – 3 роботи, «4» – 8, «3» – 55, «2» – 1 роботу, за діючими нормами слід оцінити так: балом «4» – 6, «3» – 18 і «2» – 43 роботи відповідно. Можна зазначити про графетність відповідей, які висували до учнів, позбавлення їх можливості варіювати і висловлювати власну думку.

«У творах з української літератури на атестат зрілості значна частина учнів виявила нечітке розуміння обраних ними тем, відсутність належних знань текстів літературних творів, невміння висловити думку своїми словами. Більшість учнів написала роботи книжною мовою, дублюючи часто цілі абзаци з підручника. Екзаменаційна комісія виявила несумлінність у перевірці робіт і грубо порушила існуючі «норми оцінок успішності учнів». В усіх роботах є велика кількість орфографічних, пунктуаційних і стилістичних помилок, не відмічених комісією. Рецензії на роботи – примітивні, невиразні. Вони не обґрунтовують поставлених оцінок. У рецензіях є граматичні та стилістичні помилки... Робота учня Яцевського Валентина оцінена балом «4» замість «2». Учень майже все списав з підручника і не зумів зв'язати окремих частин роботи. Завищення оцінок виявлені і з української, російської мов і літератур у 6 і 9 класах. Причинами цього називались недоліки в навчально-виховній роботі школи, відсутність належного керівництва і контролю за ходом екзаменів з боку директора школи... та завідуючої Московським райВНО м. Києва...» [11, с. 14–15].

Наслідками такого явища стало прийняття Міністром освіти УРСР І. Білодідом наказу «Про наслідки вступних екзаменів до вищих учбових закладів у 1957 році» №63 від 19 травня 1958 р., який продемонстрував якість підготовки абітурієнтів – колишніх випускників шкіл. Так, частина медалістів і випускників з високими оцінками не виявили належних знань і підготовки до навчання у вищій школі. Наприклад, випускник Чумаківської середньої школи, Томаківського району Дніпропетровської області, В. Н. Карпенко був нагороджений у 1957 р. золотою медаллю і вступив без іспитів до Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту. Під час навчання він виявив себе невідповідним, не склав трьох іспитів і був відчислений з інституту. У Дніпропетровському державному університеті з 235 вступників, нагороджених медалями, 150 особам відмовили у прийомі через невідповідність; у Запорізькому педагогічному інституті з цієї ж причини не прийняли 36% медалістів, у Харківському сільськогосподарському – 40 відповідно. За наслідками співбесід та конкурсних іспитів до в.н.з. УРСР прийняли 61,1% медалістів з числа тих, хто подав заяву. З нагороджених медалями випускників середніх шкіл Дніпропетровської області на вступних іспитах до в.н.з отримали незадовільні оцінки 127 осіб, із них – Полтавської області – 47, Харківської – 37, Запорізької – 34 особи відповідно.

На вступних іспитах з математики виявили формальні знання, невміння пов'язати теоретичний і практичний матеріал, недостатню обізнаність із періодичними дробами і відсотками, тригонометричними рівняннями. Щодо філологічних предметів, то «...мовлення вступників наповнено штампами, письмове – великою кількістю

помилко, невеликим словниковим запасом. Наприклад, випускниця школи №67 м. Львова С. Г. Мельникова зробила в диктанті 67 помилок, випускниця середньої школи м. Здолбунова Л. І. Іванушкіна – 22 помилки. На вступних іспитах з історії колишні учні не змогли проаналізувати історичні події та факти, дати їм правильну історичну та політичну оцінку, виявили примітивне розуміння і недостатні знання з основних питань історії СРСР та УРСР. На вступних іспитах із фізики – не змогли пояснити окремі фізичні явища, розв'язати задачі, не обізнані із новітніми досягненнями цієї науки...». У цьому звинувачували і відділи освіти, які «по-примиренськи ставляться до незадовільної роботи частини учителів, недостатньо глибоко контролюють якість знань учнів, поверхово розглядають матеріали про нагородження випускників» [12, с. 5–7].

Успішність учнів залишалася низькою. Багато учнів не встигали із російської та рідної мов. У школах не виконувався орфографічний режим, оскільки зошити учнів були брудні, розміщення записів – хаотичне, поля – відсутні. Частина учителів несвоєчасно перевіряли зошити. Помилки виправляли наспіх, неохайно. На більшості відвіданих уроків з літератури, історії, географії, природознавства, хімії навчальний матеріал недостатньо використовувався у виховних цілях. Не велось належної боротьби за виконання єдиних педагогічних вимог. Протягом останніх років не вживалися заходи щодо поліпшення їх роботи. Тому акцентувалося на увазі завідувачів облВНО цих областей до роботи закладів освіти, зміцненні керівних і педагогічних кадрів шкіл та контролі. Директорів шкіл зобов'язали «...забезпечити безумовне охоплення усіх дітей восьмирічним навчанням». З цією метою у серпні місяці – уточнити в усіх населених пунктах списки дітей віком 7 – 16 років; домогтися від колгоспів, радгоспів і підприємств виділення постійного транспорту для регулярного підвозу дітей, які проживали на відстані більше трьох кілометрів до школи; звернути увагу на піднесення ефективності уроків, їх максимальне унаочнення, зв'язок навчального матеріалу з практикою життя, застосування різних форм роботи з дітьми, позакласну і позашкільну діяльність з учнями. Необхідно було вирішити питання про виробничу практику учнів і працевлаштування випускників шкіл [13, с. 13–16].

Наказ заступника Міністра освіти УРСР П. Миргородського «Про стан навчально-виховної роботи в школах УРСР з угорською, польською та молдавською мовами навчання» №77 від 19 червня 1959 р зазначав, що серйозні недоліки мали місце у справі комплектування шкіл педагогічними кадрами. З 2669 учителів шкіл з угорською і молдавською мовами навчання близько 50% мали середню педагогічну освіту, 30% – незакінчену вищу освіту і лише 15% – вищу освіту. 173 вчителі, або 6% від загальної кількості не мали педагогічної освіти. Зокрема, Львівський облВНО не дбав про перепідготовку учителів шкіл з польською мовою навчання. «Немає системи в перевірці роботи учителів. Директори і завучі шкіл відвідували уроки епізодично, поверхово аналізували їх. Інспекторські перевірки були малоефективні, інспектори не вимогливі до педагогів, недостатньо якісно перевіряли їх роботу». З метою поліпшення складу педагогічних кадрів шкіл з молдавською мовою навчання зобов'язали управління

кадрів вирішити питання в Міністерстві вищої освіти УРСР про направлення на роботу до Чернівецької області випускників 1959 р. романо-германського факультету Чернівецького державного університету [13, с. 13–16].

Отже, викладання та навчання безпосередньо впливали на успішність учнів, які вони демонстрували не лише в школі під час контрольних, самостійних, лабораторних та практичних робіт, складання іспитів, а й у вищих навчальних закладах. Тут дійсно можна було продемонструвати якість знань. Часто траплялися випадки невідповідності шкільних оцінок з вузівськими. Радянські органи звинувачували у цьому, навіть не учнів, а педагогів, які начебто не могли приділити належної уваги дітям, формально підходили до оцінювання, мали невисокий методичний і ідеолого-політичний рівень, залишалися апатичними. Можливо, учителі, бачили формальну діяльність саме уряду, і вважали власні дії непотрібними. Перспективою нашого дослідження може бути вивчення питання якості навчальної діяльності учнів шкіл УРСР наступних періодів вітчизняної історії.

Список використаних джерел

1. Баран В. К. Україна 1950–1960-х рр.: еволюція тоталітарної системи / В. К. Баран. – Львів: НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, 1996. – 447 с.
2. Лаврут О. О. Реалізація освітньої політики в УРСР у II половині 1940-х – I половині 1980-х років: історіографія питання / О. О. Лаврут // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. – К.: «Видавництво «Гілея», 2016. – Вип. 106 (3). – С. 79–86.
3. Інспекторство на Сумщині: Збірник документів та матеріалів (1955–1990 роки). – Т. 1 / В. Артюх, Г. Іванущенко, В. Садівничий. – Суми: ВВП «Мрія», 2012. – 300 с.
4. Лаврут О. О. Створення підручників в УРСР періоду 1940–60-х років: методологічні та організаційні проблеми / О. О. Лаврут // Історичні і політологічні дослідження / О. О. Лаврут; ДонНУ. – Вінниця. – 2016. – С. 48–54.
5. Лаврут О. О. Навчальне забезпечення учнів шкіл УРСР у 1940–1950-х рр.: деякі нормативно-правові аспекти / О. О. Лаврут // Теоретичні, методичні і практичні проблеми соціології, історії та політології: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Херсон, 18–19 листопада 2016 р. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016 – С. 31–34.
6. Романець Л. М. Вчителі загальноосвітніх шкіл УРСР післявоєнного періоду (1945 – друга половина 1950-х років): соціальний статус та посвячене життя: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Л. М. Романець; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2010. – 20 с.
7. Соціальні трансформації в Україні: пізній сталінізм і хрущовська доба: Колективна монографія / Відп. ред. В. М. Даниленко. – К.: Інститут історії України, 2014. – 697 с.
8. Даниленко В. М. Інтелігенція українського села в 50-ті – 60-ті рр. XX ст.: історіографія та джерельна база проблеми / В. М. Даниленко, І. М. Ромашок // Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія: Історія. – 2004. – Вип. 8. – С. 46–51. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdp_uist_2004_8_9
9. Величні перспективи розвитку народної освіти в шостій п'ятирічці // Радянська школа. – 1956. – №2. – С. 3–10.
10. Про перевідні і випускні іспити та іспити на атестат зрілості в школах УРСР в 1956 р. // Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти УРСР. – 1956. – №7. – С. 18–19.
11. Наказ заступника Міністра освіти УРСР П. Миргородського «Про наслідки перевірки Управлінням шкіл екзаменаційних письмових робіт учнів середньої школи №112 м. Києва. №83» від 7 липня 1958 р. // Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти УРСР. – 1958. – №15. – С. 14–15.
12. Наказ заступника Міністра освіти УРСР П. Миргородського «Про наслідки вступних іспитів до вищих учбових закладів у 1957 році» // Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти УРСР. – 1958. – №13. – С. 5–7.

13. Наказ заступника Міністра освіти УРСР П. Миргородського «Про стан навчально-виховної роботи в школах УРСР з угорською, польською та молдавською мовами навчання» №77 від 19 червня 1959 р. // Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти УРСР. – 1959 р. – №14. – С.13–16.

References

1. Baran V. K. Ukrai'na 1950–1960–h rr.: evolvujacija totalitarnoi' systemy / V. K. Baran. – L'viv: NAN Ukrai'ny, In-t ukrai'noznavstva im. I. Kryp'jakevycha, 1996. – 447 s.
2. Lavrut O. O. Realizacija osvith'oi' polityky v URSR u II polovyni 1940–h – I polovyni 1980–h rokiv: istoriografija pytannja / O. O. Lavrut // Gileja: naukovyj visnyk. Zbirnyk naukovyh prac'. – K.: «Vydavnytstvo «Gileja», 2016. – Vyp.106 (3). – S.79–86.
3. Inakodumstvo na Sumshhyni: Zbirnyk dokumentiv ta materialiv (1955–1990 roky). – T.1 / V. Artjuh, G vanushhenko, V. Sadivnychyj. – Sumy: VVP «Mrija», 2012. – 300 s.
4. Lavrut O. O. Stvorennja pidruchnykyv v URSR periodu 1940–60–h rokiv: metodologichni ta organizacijni problemy / O. O. Lavrut // Istorychni i politologichni doslidzhennja / O. O. Lavrut; DonNU. – Vinnycja. – 2016. – S.48–54.
5. Lavrut O. O. Navchal'ne zabezpechennja uchniv shkil URSR u 1940–1950–h rr.: dejaki normatyvno-pravovi aspekty / O. O. Lavrut // Teoretychni, metodychni i praktychni problemy sociologii', istorii' ta politologii': Materialy mizhnarodnoi' naukovy-praktychnoi' konferencii', m. Herson, 18–19 lystopada 2016 r. – Herson: Vydavnychyj dim «Gel'vetyka», 2016 – S.31–34.
6. Romanec' L. M. Vchyteli zagal'noosvitnih shkil URSR pisljavoennogo periodu (1945 – druga polovyna 1950–h rokiv): social'nyj status ta povsjakdenne zhyttja: avtoref. dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.01 / L. M. Romanec'; Cherkas. nac. un–t im. B. Hmel'nyc'kogo. – Cherkasy, 2010. – 20 s.
7. Social'ni transformacii' v Ukrai'ni: piznij stalinizm i hrushhovs'ka doba: Kolektyvna monografija / Vidp. red. V. M. Danylenko. – K.: Instytut istorii' Ukrai'ny, 2014. – 697 s.
8. Danylenko V. M. Inteligencija ukrai'ns'kogo sela v 50–ti – 60–ti rr. XX st.: istoriografija ta dzherel'na baza problemy / V. M. Danylenko, I. M. Romashok // Naukovy zapysky [Vinnyc'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu imeni Myhajla Kocjubyns'kogo]. Serija: Istorija. – 2004. – Vyp.8. – S.46–51. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdp_ist_2004_8_9
9. Velychni perspektivy rozvytku narodnoi' osvity v shostij p'jatyrichci // Radjans'ka shkola. – 1956. – №2. – S.3–10.
10. Pro perevidni i vypusknii ekzameny ta ekzameny na atestat zrilosti v shkolah URSR v 1956 r. // Zbirnyk nakaziv ta instrukcij Ministerstva osvity URSR. – 1956. – №7. – S.18–19.
11. Nakaz zastupnyka Ministra osvity URSR P. Myrgorods'kogo «Pro naslidky perevirky Upravlinnjam shkil ekzamenacijnyh pys'movyh robot uchniv serehd'oi' shkoly №112 m. Kyjeva. №83» vid 7 lypnja 1958 r. // Zbirnyk nakaziv ta instrukcij Ministerstva osvity URSR. – 1958. – №15. – S.14–15.
12. Nakaz zastupnyka Ministra osvity URSR P. Myrgorods'kogo «Pro naslidky vstupnyh ekzameniv do vyshhyh uchbovyh zakladiv u 1957 roci» // Zbirnyk nakaziv ta instrukcij Ministerstva osvity URSR. – 1958. – №13. – S.5–7.
13. Nakaz zastupnyka Ministra osvity URSR P. Myrgorods'kogo «Pro stan navchal'no-vyhovnoi' roboty v shkolah URSR z ugars'koju, pol's'koju ta moldavs'koju movamy navchannja» №77 vid 19 chervnja 1959 r. // Zbirnyk nakaziv ta instrukcij Ministerstva osvity URSR. – 1959 r. – №14. – S.13–16.

Lavrut O. O., Ph.D., Assoc., Assoc. Department of History, social and human sciences and techniques of teaching the Donetsk Regional Institute of Postgraduate Education (Ukraine, Slavyansk), lavrut.olga@gmail.com

Quality of educational activity of students of schools of the Ukrainian SSR in the second half of the 1950s

The article is written on the basis of the study of the normative and legal provision of the problem, based on the government magazine «Collection of orders and instructions of the Ministry of Education of the USSR» for the second half of the 1950s. The purpose of the article is to analyze the quality of teaching of students of secondary schools of the Ukrainian SSR during the specified period. Prerequisites for this were the educational, methodological and material provision of educational

institutions. The training of teachers, their load and students was also important. At the end of the school year, students passed exams on various subjects. Their list could vary depending on curricula and programs. Children's ratings do not always match the quality of knowledge. There were cases of misconceptions in the assessment of students. It is not surprising that they, having entered higher educational institutions, had low educational indicators.

Keywords: Ukrainian SSR, education, pupils, teachers, studies, exams, activity, school, universities, teaching.

* * *

УДК 327–055.1(437.1)+94(437.1)

Варгатюк С. В.,

кандидат історичних наук, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна, Київ), Liana.V@i.ua

ЗМІНА КОНЦЕПЦІЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ ЗАКОРДОННОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ОСТАННЬОЇ ДОБИ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ (1918–1920 РР.)

Розглядаються проблеми пов'язані зі зміною концепції нейтральності закордонної політики України доби Директорії УНР 1918–1920 рр.

Метою даної статті є вивчення діяльності українських дипломатів на світовому форумі у французькій столиці, де голови урядів країн Антанти ділили між собою колонії Центральних держав та готували підстави для утвердження нової системи міжнародних відносин, що увійшла в історію під назвою Версальсько–Вашингтонська.

Марні переговори української дипломатичної місії у Москві, безперервний наступ Червоної армії та оволодіння нею Києвом спонукали Директорію УНР з двох лих обирати найменше і шукати контактів з Антантою для відсічі наступові радянсько–російських військ. Український політичний провід вважав, що без допомоги Антанти Україна не втримається проти переважаючих сил противника.

Метою дослідження є з'ясування причин присутності на Паризькій мирній конференції байдужого відношення представників керівних органів Антанти до української делегації та серйозні прорахунки у роботі самих українських дипломатів, що у витоку призвело до невизнання Директорії УНР країнами Заходу.

Методами використаними при написанні роботи стали: метод аналізу та синтезу фактів та джерел, структурно–системний метод, порівняльно–історичний та проблемно–хронологічний методи.

Ключові слова: світовий форум, зовнішня політика, стратегічний курс, керівні органи країн Антанти, державні діячі.

Після марних сподівань щодо примирення з Радянською Росією, ганебними для України наслідками переговорів українських дипломатів з представниками Раднаркому Росії у Москві, що завершилися окупацією Києва Червоною армією у лютому 1919 року голова Директорії УНР В. Винниченко подав у відставку. Його концепція нейтральності України у зовнішній політиці виявилася нежиттєздатною. У розпачі він записав у своєму щоденнику: «Справді, з одного боку Антанта, з другого німці, з третього гетьманці, з четвертого більшовики» [2, с. 143].

Оновлений український політичний провід з Семеном Петлюрою на чолі вважав, що без допомоги Антанти Україна не втримається проти переважаючих сил Радянської Росії. З такої нагоди один з голів Ради Народних Міністрів доби Директорії УНР І. Мазепа писав: «Підеш за Антантою – згубиш і решту довір'я народних мас та армії та станеш жертвою імперіалізму держав Антанти та російських «білих армій», підеш за російськими більшовиками – втрадиш найсвідомішу частину війська, а проте все одно опинишся під владою московських комісарів» [8, с. 84].

Другим важливим фактором зміни зовнішньо–політичного курсу Директорії УНР був VI з'їзд УСДРП. Офіційно партійний форум засудив наміри